

คำยืมภาษาเขมรในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น

The Khmer loanwords in ealy Ayutthaya literature

อุบล เทศทอง (Ubol Tedtong)*

บทคัดย่อ

วรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทั้งในด้านเนื้อหาและคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์แต่เนื่องจากกวีใช้ภาษาไทยโบราณและใช้คำยืมภาษาต่างประเทศทั้งภาษาบาลี สันสกฤตและภาษาเขมรเป็นจำนวนมากจึงทำให้ผู้สนใจศึกษาวรรณคดีส่วนใหญ่ไม่เข้าใจความหมายและไม่ได้รับอรรถรสในการอ่านวรรณคดีเท่าที่ควร ผู้เขียนจึงเขียนบทความนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมายของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาวรรณคดีต่อไป

คำสำคัญ ๑. คำยืมภาษาเขมร ๒. วรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น

* รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(Associate Professor at the Department of Thai, Faculty of Arts, Silpakorn University),

bua_tedtong@gmail.com

Abstract

Literature in the early Ayutthaya period is the work of art with great values in both contents and poetic beauty. A number of ancient Thai and loanwords from Pali, Sanskrit, and Khmer used by poets inevitably make it difficult for most researchers to thoroughly understand and enjoy reading the literature. These obstacles, therefore, encourage the author to write this article with the aim to explicate the meanings of the Khmer loanwords found in early Ayutthaya literature, which will be worthy for those who are interested in making a further study of the works of the period.

Keywords 1.Khmer loanwords 2.Literature in the early Ayutthaya period

บทนำ

วรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นมีมากมายหลายเรื่องที่น่าสนใจและได้รับการยกย่องจากผู้สนใจศึกษา วรรณคดีว่าวรรณคดีดังกล่าวเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า วรรณคดีส่วนใหญ่ไม่ระบุสมัยที่แต่งและชื่อผู้แต่งจึงเป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการ ผู้เขียนจึงขอยึดตามหนังสือวรรณคดีอยุธยาตอนต้น : ลักษณะร่วมและอิทธิพลของชลดดา เรื่องรักษ์ลิขิต ที่สรุปว่าวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นมีทั้งหมด ๘ เรื่อง ได้แก่ ลิลิตโองการแข่งน้ำ ยวนพ่าย โคลงตัน มหาชาติคำหลวง ทวาทศมาสโคลงตัน กำสรวลโคลงตัน ลิลิตพระลอ สมุทรโฆษคำฉันท์ และอนิรุทธคำฉันท์

ปัญหาการอ่านวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาตอนต้นที่สำคัญประการหนึ่งคือวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นมักมีคำศัพท์โบราณ คำศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาเขมรจำนวนมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการอ่าน การไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ ทั้งคำศัพท์เก่า คำยืมที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต และคำยืมที่มาจากภาษาเขมร

การนำคำภาษาต่างประเทศดังกล่าวมาใช้ในการแต่งวรรณคดีไทยสะท้อนให้เห็นความเป็นปราชญ์ทางภาษาของกวีที่มีความรู้ภาษาต่าง ๆ เป็นอย่างดีจนสามารถนำคำจากภาษาดังกล่าวมาใช้ในการแต่งคำประพันธ์ให้มีการใช้คำที่หลากหลายไม่ซ้ำซาก นอกจากนั้นการแต่งวรรณคดีโดยใช้รูปแบบฉันทลักษณ์เป็นร้อยกรองยังมีข้อกำหนดในเรื่องจำนวนคำในแต่ละวรรค แต่ละบาท และยังมีข้อกำหนดเสียงเอก โท ครุ ลหุ จังหวะ และสัมผัส เป็นต้น ถ้ากวีมีคลังคำมากก็จะสามารถเลือกสรรคำเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างเหมาะสมทั้งเสียง เช่น การเล่นเสียงสัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสพยัญชนะ และสัมผัสสระเพื่อให้เกิดความไพเราะทางเสียงรวมทั้งคุณค่าทางความหมาย กวีจึงจำเป็นต้องใช้คำยืมภาษาต่างประเทศมาใช้ในการแต่งวรรณคดีไทยซึ่งอาจนำมาใช้ตรง ๆ บ้าง หรือนำมาดัดแปลงหรือปรับให้เหมาะสมบ้าง

ภาษาเขมรเป็นอีกภาษาหนึ่งที่กวีนิยมนำมาใช้ในการแต่งวรรณคดี โดยเฉพาะวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น ภาษาเขมรที่กวีนำมาใช้ในวรรณคดีไทยที่บันทึกไว้มีไม่น้อยกว่า ๔๐๐ คำ โดยบางคำปรากฏใช้เฉพาะในวรรณคดีเท่านั้น คำยืมภาษาเขมรดังกล่าวบางคำมีการเปลี่ยนแปลงรูป เปลี่ยนแปลงเสียงเพื่อเอื้อสัมผัสทำให้เกิด

สุนทรียภาพทางวรรณศิลป์ และเปลี่ยนแปลงความหมาย การมีความรู้ภาษาเขมรจึงเปรียบเหมือนเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เข้าใจความหมายและได้รับสุนทรียภาพทางเสียงของวรรณคดีไทยได้ตรงตามที่กวีต้องการสื่อ

บทความนี้ผู้เขียนมีจุดประสงค์จะนำเสนอคำยืมภาษาเขมรส่วนหนึ่งที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นโดยผู้เขียนจะนำเสนอโดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามกลุ่มความหมายดังนี้

๑. **กลุ่มความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ** ได้แก่คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการ การเคลื่อนไหว การกระทำต่าง ๆ เช่น

จงอร

ใครรู้แห่งพระแพศยันตร บอจจอรใจกู (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า จงอร (cɔŋɔ) /จ้องอร/ แปลว่า ชี้ ชี้ให้เห็น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๒๘๕)นิยามความหมายว่า จงทำให้ดีใจ, จงทำให้ปลาบปลื้ม (ช. อร ว่าดีใจ, ปลาบปลื้ม)

เต้า , เทา

ถนัตรมาตเต้นเต้า ไต่ถนยรฯ (กำสรวลฯ)

ถ่อมถอนมณฤบดีเสด็จเต้า ข้ามเศรเชา (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า เทา (eTA) /เตวี / แปลว่า ไป คำนี้ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น ๒ รูป คือ คำที่ยืมตามรูปเขียนจะเขียนว่า เทา และคำที่ยืมตามการออกเสียงภาษาเขมรว่า เต้า ภาษาไทยใช้คำว่า เต้า และเทา ในความหมายว่า ไป เช่นเดียวกับภาษาเขมร

เบิก, เบอก

แจ็กเอามือเบิกเล็กใบบว (มหาชาติฯ)

บุญเบอกวงยทองป้อ ไต่เต้า (ยวนพ่ายฯ)

ภาษาเขมร มีคำว่า เบิก (ebik) /เบอก / หมายถึง เปิด, เผย ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง เปิด เบิก

คำนี้ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น ๒ รูปคือ คำว่า เบิก ยืมตามรูปเขียน ส่วนคำว่า เบอก ยืมตามการออกเสียง ภาษาไทยยืมคำว่าเบิกมาใช้ในความหมายเดียวกับภาษาเขมรว่าเปิดเช่น เบิกบายศรี หมายถึง เปิดผ้าคลุมบายศรีออก เบิกความ หมายถึงให้ถ้อยคำต่อศาลในฐานะพยาน เบิกพยาน หมายถึงนำพยานมาให้ ถ้อยคำต่อศาล เบิกพระเนตร หมายถึงเปิดตาซึ่งเป็นคำใช้สำหรับพิธีฝังหรือเขียนพระเนตรพระพุทธรูปและเบิกไพร หมายถึงทำพิธีก่อนจะเข้าป่าเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒ : ๖๓๘)

ประกก

ความซ้ละกะกนนั้นก็แรก ความประกกกนนั้นก็จริน (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ปุรกก (RbEkk) /ปรอกก / หมายถึง แตรั่ววกัน วิวาทกัน ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง ถ้อย โต้แย้ง ทะเลาะ ภาษาไทยยืมคำว่าประกกมาใช้ในความหมายเดียวกับภาษาเขมร

ประนัง , ประนง , ปรนง

กวางทราย**ประนง**งหา หวงเถื่อน (กำสรวลฯ)

ค้อนหอยบันหอรตีปีก**ปรนง**ง (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ปรณัง (RbnMag) /ปรอณัง/ แปลว่า แข่งขัน ต่อสู้ คำว่า ประนัง ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง ประชุม รวม แข่งขัน ประชัน หรือ แข่ง ภาษาไทยใช้เป็นคำกริยาแปลว่า ประชุม รวม เช่น

สำแดง

มา**สำแดง**กล้าแก่แล้ว เกลื่อนรณ (ยวนพ่ายฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สำแดง (sEmpg) /ซ็อมแดง/ หมายถึง ทำให้ปรากฏเห็น เป็นคำที่แผลงมาจากคำว่า แสดง (Espg) /แชนง/ ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง สำแดง, แสดง, ทำให้เห็น, ให้ปรากฏ, แถง, อธิบาย ภาษาไทยยืมคำว่า สำแดงมาใช้เป็นคำกริยา หมายถึง แสดง, ทำให้เห็น, ปรากฏ

สำรวล

สำรวลสำราญริมถนน (อนิรุทธ ฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สรวล (RsYL) /ชรวน/ แปลว่า หัวเราะ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง สะดวก สบาย สนุก เพลินใจ สุขสบาย คำนี้สามารถแผลงเป็น สรวล (sMrYL/sRmYL) /ซ็อมรวล / หมายถึง ความสะดวกสบาย, ความสนุก, ความเพลิดเพลิน ภาษาไทยยืมคำว่าสำรวลมาใช้เป็นคำกริยามีความหมายว่า หัวเราะ, รื่นเริง

สิง

สิงสังวาสเขาคดชื่อวงกฏกันดาลไพร (มหาชาติฯ)

สิง มาจากภาษาเขมรว่า สิง (sig) /เซ็ง / แปลว่า นอน ใช้เฉพาะพระสงฆ์ ส่วนภาษาเขมรโบราณ แปลว่า ทำพิธี, อยู่ ในปัจจุบันยังปรากฏใช้คำนี้อยู่แต่ใช้เฉพาะพระสงฆ์ในความหมายว่า นอน ภาษาไทยยืมคำว่า สิง มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า อยู่ โดยใช้คำนี้ก็บันทึกวชหรือเทวดา เช่น ต้นไม้ต้นนี้รุกขเทวดาสิงสถิตอยู่ และใช้เป็นภาษาปาก เช่น ปิดทอมเพื่อน ๆ ของลูกมาสิงอยู่ที่บ้านหลายคน

บำเรอ

ถวาย**บำเรอ**ท้าวไท้ ธิราชผู้มีบุญ (พระลอ)

ภาษาเขมรมีคำว่า บมเรี, บ้เรี (beRml /bMerl) /บ็อมเรอ/ แปลว่า คอยรับใช้ ปฏิบัติ ภาษาเขมรโบราณ หมายถึง คนรับใช้ ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง รับใช้ ผู้รับใช้ เจ้าหน้าที่ คำว่า บมเรี, บ้เรี แผลงมาจากคำว่า เปรี (eRbl) /เปโร / แปลว่า ใช้ ภาษาไทยยืมคำว่า บำเรอ มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า ปรนนิบัติให้เป็นที่ชอบใจ, เรียกหญิงที่ปรนนิบัติเช่นนั้นว่า นางบำเรอ; บุษบา เช่น บำเรอไฟ

บังเหียร

ทันพลายทอทรอปบังเหียร ลูกน้อยสอนเดียร (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมร มีคำว่า เหียร (ehlr) /เฮอร์ / แปลว่า เหาะ, บิน แผลงเป็นบังเหิน, บังเหียร (beglör) /บองเฮอร์ / ภาษาเขมรสมัยกลางหมายถึง ทำให้บิน, ชัก ภาษาไทยยืมคำว่า บังเหียร มาใช้ในความหมายเดียวกับ ภาษาเขมร

กระลิ่ง

นายข้างขึ้นข้างไต้สคำ เฉวียงกุมขอคำ

กระลิ่งกระลอกแสงฉาย (สมุทรโฆษฯ)

ในภาษาเขมร มีคำว่า คุรหึ่ง (RKLwg) /คุรอลิ่ง / มีความหมายว่า ยกไว้สูง, ทำให้รุ่งเรือง, สภาวะของ สิ่งที่ถูกยกขึ้น สูงเด่นความหมายว่าหมุนรอบอย่างเครื่องกลิ้ง วนรอบ ภาษาเขมรโบราณแปลว่า จับถือ คงอาวุธ ภาษาไทยยืมคำว่า กระลิ่ง มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า จับ, ถือ

เมล , เมอล , เมิน

เมลมณีมุขพวง พูแพรว (ทวาทศมาสฯ)

เมลมุขรุขมภาพลาผลตระการ (อนิรุทธฯ)

ร่มเย็นเมอลมิตเมฆ พียงชลเศกเสวยใจ (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า เมิล (emll) /เมล/ แปลว่า มอง ดู ดูแล, พิจารณาให้รู้แบบแผนธรรมเนียม ประเพณี ในภาษาเขมรปัจจุบันยังแปลว่า อ่าน ด้วย ภาษาไทยนำคำว่า เมิล มาใช้ในความหมายแคบลง หมายถึง ดู ใช้เฉพาะในวรรณคดีเท่านั้น

กระเวน

กามกระเวนแรมรศ ร่วงไส้ (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมร มีคำว่า คุรแวล (RkEvL) /คุรอแวล/ กระเวน, กระเวียน, ตะเวน, ทะเวน หมายถึง เทียวไป , เทียวตรวจตรา, สอดส่อง, สอดแนม, อยู่ยาม, กระทำการจารกรรม ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง ตะเวน, ด้อม ๆ มอง ๆ ตรวจตรา, เทียว, เดินสอดส่อง, พเนจร, เดินวนเวียน, ลาดตระเวน ภาษาไทยยืมคำว่ากระเวนมาใช้เป็น คำกริยาแปลว่าตระเวน, เทียวไป

จ้านับ , จ้าหนับ

จัจจรตฤพลเสนางค์ แพนตั้งตั้งกลาง

จ้านรรจ้านับรอบราย (สมุทรโฆษฯ)

หมोज้านำจ้าหนับ ให้เร่งขับเร่งขี่ (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่าจับ (cab;) /จับ/ แปลว่า จับ แผลงเป็น จัณាប់ (cMNab;) /จ้อมนับ/ หมายถึง ที่จับ , ที่ยึด, ที่มั่น จ้านับ จ้าหนับ หมายถึง จับ, อากาศที่เอื้อมมือไปแตะต้องสิ่งใดสิ่งหนึ่งตลอดจนกำไว้ ยึดไว้ ภาษา

เขมรปัจจุบัน หมายถึง ที่จับ, ที่ยึด, ที่มั่น, การจับ, การถือ ภาษาไทยยืมคำว่าจําจับ มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่าจับ, อาการที่ใช้มือจับต้องสิ่งใดสิ่งหนึ่งตลอดจนกำไว้ ยึดไว้, ใช้ จําหนัก ก็มี

จํารยง ,จําเรียง

อนึ่งคือสายสงคีตจํารยง (มหาชาติฯ)

มองสังัดสาวสวรรค์จําเรียง ไปเสียบชูเคียง (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมร มีคำว่า เจริียง (eRcog) /เจริญง/ แปลว่า ขับร้อง, ร้องเพลง แผลงเป็น จํเรียง ,จมเรียง, จํเรียง (cMerog) /จ้อมเรียง/ มีความหมายว่า นักร้อง ทำนอง ภาษาไทยยืมคำว่าจําเรียงมาใช้เป็นคำกริยามีความหมายว่าขับลำ, ขับกล่อม, ร้องเพลง

ดล

มาดลบำรุงคราง ครวญสวาสติ (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ฎล (dl;) /ดีอล/ แปลว่า ถึง, จด, แก่ เช่น นึกฎล (nwkd;) /นึกดีอล/ แปลว่า นึกถึง เทาฎล (eTAd;) /เติรวีดีอล/ แปลว่า ไปถึง ภาษาไทยยืมคำว่า ดล มาใช้เป็นคำกริยาแปลว่า ถึง

เนา

เจ้าก็จะเนาในไพรพฤษกา (มหาชาติฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า เนา (enA) /เนวี/ ภาษาเขมรโบราณ หมายถึง อยู่ ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง อยู่ อาศัย ภาษาไทยยืมคำว่าเนา มาใช้เป็นคำกริยาแปลว่า อยู่

จรง

กลางตัวเมามันจรงจรง นางข้างรางซาง

ก็ชายจรงจรงไปมา (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า จรง (Rcag) /จรง/ เป็นคำกริยา มีความหมายว่า ชัน, ตั้งขึ้น เช่น โรมจรง (eramRcag) /โรมจรง/ แปลว่า ชนชัน ภาษาไทยยืมคำว่า จรง มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า ผุดขึ้น

ชำระ

ซีแม่มึงทูลน้ำมา ชำระสะเซองได้ กุบมีมล้างเหงื่อไคด้วยน้ำมึง ปูฮา

(มหาชาติ ฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ชระ (RCH) /เจรียะ/ หมายถึง สะอาด, หหมดจด, ไม่มีมลทิน แผลงเป็น ช้ระ (CMrH / CRmH) /จุมเรยะห์/ หมายถึง ชำระ ทำให้สะอาด ภาษาไทยยืมคำว่า ชำระ มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า ชำระล้าง

ตระกอง

สองศรีสอดกรตระกอง กอดราช แลนา (พระลอ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ตรกง (Rtkg) /ตรอ-กอง/ตระกอง มีความหมายว่า จับรวบ, ซ้อนขึ้น, หอบ, กอด, เกี่ยวพัน, โอบไว้ในวงแขน ภาษาไทยยืมคำว่าตระกองมาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า กอด, เกี่ยวพัน บางครั้งออกเสียงว่า กระกอง (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒ : ๔๒๖)

ระเมียร , รเมียร

พระระเมียรแทนท้าวไสยา ไช้รตราชา (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า รมีล รมีล (rmil) /rmwl/ /โรมีล/ มีความหมายว่า เมียงมอง, ข้าเลี้ยงดู, เหลียวมอง ภาษาไทยยืมคำว่า ระเมียร มาใช้เป็นคำกริยา หมายถึง ดู, นำดู (ข. รมีล ว่า ดู)

บาน

อันว่าบันนพระคาถานี้ แลพระผู้บีบบานบุญ (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า บาน (an) /บาน / แปลว่า ได้ ภาษาไทยยืมคำว่า บาน มาใช้เป็นคำกริยาแปลว่า ได้ เช่นเดียวกับภาษาเขมร

เตียง

มากจะไปที่ใดเตียงถนัดนอนหนึ่งเทอญ (มหาชาติฯ)

ในภาษาเขมรปัจจุบัน มีคำว่า ฎึง (dwng) /เตียง/ หมายถึง รู้ ส่วนคำว่า เตียง เป็นรูปคำยืมจากภาษาเขมรสมัยพระนคร (อุไรศรี วรสระริน ๒๕๓๓ :๑๖๕) ปรากฏในคำว่า เตียงสา ภาษาไทยยืมคำว่า เตียง มาใช้เป็นคำกริยาแปลว่า รู้

เผเตียง

ท้าวธกัให้อมาตย์ฆาฏาเกร็ดีกลองป่าวผดียงข้าวแก่พล ท้วแล

(มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า เผฎียง (epbóg) /เผเตียง/ แปลว่านิมนต์ เช่น เผเตียงสงฆ์ หมายถึงนิมนต์พระสงฆ์ ภาษาไทยยืมคำว่า เผเตียง มาใช้เป็นคำกริยาแปลว่า บอกให้รู้, บอกนิมนต์, ใ้รู้ว่า ประเดียง ก็มี

ตระอาล

จาบัลยครั้งตื่น ตระอาล (สมุทรโฆษา)

ในภาษาเขมร คำว่า ตระอาล (RtGal) /ตระอาล/ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง หวันไหว ยินดี ร่าเริง สนุกสนาน ภาษาไทยยืมคำว่า ตระอาล มาใช้เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง หวันไหว

รำบาล

สุเรนทรศักดิ์รำบาล (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมร มีคำว่า รำบาย (rMaj) /รำบาน/ มีความหมายว่า รบศึก, รบ แผลงมาจากคำว่า รบายู (r)aj) /ระบาน/ มีความหมายว่า รบ, สู้ ซึ่งคำว่า รบายู แผลงมาจากคำว่า ราน (ran) /เรียน/ มีความหมายว่า ถาง, ราน, บุกรุก ภาษาไทยยืมคำว่า รำบาล มาใช้เป็นคำกริยา หมายถึงรบศึก

เหิร, เฮอร์, เหิน

คือเห็จเหิรทยาน (อนิรุทธฯ)

เฮอร์หรรทหึงสยง (กำสรวลฯ)

พรรณนกหกเหินเผลิลไพร พลัดเพื่อนพิสมัย (สมุทรโฆษา)

ภาษาเขมรมีคำว่า เหิร (ehlr) /เฮอร์/ หมายถึง บินขึ้นไปในระยะสูง, เหาะ, ปลิว ในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาตอนต้นปรากฏ ๓ รูป คือคำว่า เหิร ยืมตามรูปเขียน คำว่า เฮอร์ ยืมตามการออกเสียงและคำว่า เหิน เป็น

รูปที่ภาษาไทยเปลี่ยนพยัญชนะตัวสะกดตามอักษรวิธีไทย ภาษาไทยยืมคำว่า เหิร มาใช้เป็นคำกริยาหมายถึงบิน อยู่ในระยะสูง เช่น หงส์เหิน, นกเขาเหิน, ร่อนอยู่ในระยะสูง เช่น นกนางแอ่นเหินลม เช่น

อวย

อวยพรพระภูบาล ลลิต (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมร คำว่า โอย (eGay) /โอย/ หมายถึง อำนวยพร, ประสาทพร, ให้พร ภาษาเขมรสมัยปัจจุบัน อวย จะปรากฏร่วมกับคำว่า พร, ชัย เป็น อวยพร, อวยชัย

นอกจากคำว่า อวย แล้ว ในภาษาไทยยังมีคำว่า อำนวย ซึ่งเป็นคำที่เกิดจากการแผลงคำว่า โอย ด้วยวิธีเติมคำเติมกลางเป็น อโฌย (GMeNay) / อ้อมโฌย/ ภาษาไทยยืมคำว่า อวย มาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า ให้

อันโทล

นางก็อันโทลไปมาในพิศยาภนี้ (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า อนโทล (GenPal) /อนโทล/ หมายถึง เวียนว้ายตายเกิด พัดพา ล่องลอยไปมา ภาษาไทยยืมคำว่า อันโทลมาใช้เป็นคำกริยาแปลว่าเวียนเกิดเวียนตาย, ท่องเที่ยวในสังสารวัฏ; ท่องเที่ยว

๒. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะ ได้แก่คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับการบอกลักษณะ รูปทรง รูปแบบ สีเส้นและคุณสมบัติ เช่น

ขจี

พระกรรมไบบาง คือกลีบบุณฑริกขจี (อนิรุทธฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า ขจี (xoi) /เค็ญ/ เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายว่า ดิบ, อ่อน ภาษาเขมรโบราณ หมายถึงเขียวสด ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง อ่อน, เขียวสด หรือ ดิบ, อ่อน, ใหม่ ภาษาไทยยืมคำว่า ขจี มาใช้เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง งามสดใส, ใช้ในคำว่า เขียวขจี เช่น

กำเลา

ดูจตุกแตนเด่นเห็นไฟ บมิไฟเห็นไกล กำเลากำเลาะห้วงเขญ (อนิรุทธฯ)

ในภาษาเขมรมีคำว่า เขลา (exla) /เคลา/ เขลา, โง่ แผลงเป็นกโเลา (kMeIA) /ก้อมเลา/ หมายถึง ผู้เขลา คำว่า กำเลา หมายถึง โง่, อ่อน, ไม่รู้เท่าทัน, ไม่มีไหวพริบ, ผู้เขลา, ความโง่เขลา ภาษาไทยยืมคำว่า กำเลา มาใช้เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง โง่, อ่อน, ไม่รู้เท่าทัน, ไม่มีไหวพริบ เช่น

พิโตร, ไพโตร, โตร

คิดปางพิโตรดม พักเตรศ (ทวาทศมาสฯ)

ไพโตรดวงดอกแก้ว วนนนี้เราจะแคล้วคลาไป (มหาชาติฯ)

กทิงทองรำตวรโตร รศอ่อน พี่แม่ (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า พิโฎร (Biedar) /ปิโตร/ มีความหมายว่า หอมฟุ้ง เช่น กลิ่นพิโฎร หมายถึง กลิ่นหอมฟุ้ง ภาษาไทยยืมคำว่า พิโตร มาใช้เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง หอม, กลิ่นหอมที่ฟุ้งไป; โดยปริยายหมายถึง ดอกไม้ ในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาตอนต้นปรากฏ ๓ รูปคือ พิโตร ซึ่งเป็นคำที่ยืมตามรูปเขียน ส่วนคำว่า ไพโตร

และ โตร น่าจะเกิดจากกวีเปลี่ยนแปลงรูปสระเพื่อเอื้อสัมผัสและตัดคำเพื่อให้ได้จำนวนคำที่สอดคล้องกับข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ เช่น

เลวง

สาวส่งเลวงเต็ม ฝั่งงเฝ้า (กำสรวลฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า เลวง (eVg) /เลวง/ แปลว่า เสียงเสนาะ ก้อง กังวาน (วรรณ. พจน.) ส่วนในภาษาเขมรปัจจุบันแปลว่า ที่มีเสียงดังวังเวง, ที่มีกลิ่นหอมรวยริน, ไพเราะอ่อนหวาน, (เสียงที่)ลอยไปไกล ภาษาไทยยืมคำว่า เลวงมาใช้เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายว่า ฟุ้งไป; เสียงอ้ออึง เช่น

พงา

ขนท์พิพพงารงจรเรข มาแม่ (กำสรวลฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า พงา (Bṅa) /เบ็งย/ หมายถึง ที่รัก, นางงาม, สวย, งาม ภาษาเขมรปัจจุบันมีความหมายเดียวกัน ภาษาไทยยืมคำว่า พงา มาใช้เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า สวย, งาม

๓. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับคำเรียกบุคคล ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่เป็นสรรพนาม คำเรียกญาติ ลักษณะของบุคคล และชื่อเรียกชนชาติต่าง ๆ เช่น

ผูน

สงสารสังเวชนฤบดี แลเทพผูนอร (สมุทรโฆษฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า ผูน (pʰuŋ) /โพน/ มีความหมายว่า น้องหญิง ส่วนในภาษาเขมรปัจจุบันแปลว่า น้อง เขียนอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ปูน (bʰuŋ) /โพน/ ภาษาไทยยืมคำว่า ผูน มาใช้เป็นคำนาม แปลว่า น้องหญิง บางครั้งออกเสียงว่า โพน โดยออกเสียงตามการออกเสียงในภาษาเขมร

กันมยง, กันเมียง

อันกันมยงทักแท้ ให้แต่งแ่งดุงาม (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กนเมียง (kenmōg) /กันเมียง/ แปลว่า เด็ก ภาษาเขมรโบราณเขียนเป็น กนเมง , กนมิง และกนมยง (อุไรศรี วรรณศรี ๒๕๓๓ : ๑๖๔) ภาษาเขมรปัจจุบันมีคำว่า เกมง (ekmōg) /เกมง / หมายถึง เด็ก ภาษาไทยยืมคำว่า กันเมียง มาใช้เป็นคำนาม หมายถึงเด็ก โบราณเขียนว่า กันมยง

ขมอย

ขมอยเมื่อเผื่อแฝกหญ้า ยุงชุมฉ่าฝ่าเหลือบผู้ (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ขมอย (xmy) /คฺมอย/ แปลว่า หลาน, ลูกหลาน ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ว่า กุมวย (kumōy) /กุมวย/ ภาษาไทยยืมคำว่า ขมอย มาใช้เป็นคำนาม หมายถึง ลูกหลาน

กำเลาะ

พลคชชเคิกโกษย ไกรกำเลาะไซ (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กัโละ (kMelaH) /กัอมเลาะห์/ แปลว่า หนุ่ม หมายถึง หนุ่ม สาว ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง หนุ่ม ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า หนุ่ม, สาว

สรกอ, สกอ, สะกอ

ธงเที่ยวสำเรือวกล และ**สรกอ**เมื่อสายัณฑ์ (สมุทรโฆษ)

กวางทรายรม้งมร สัตวสม**สกอ**หลาย (อนิรุทธ)

ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบันมีคำว่า สรกร (Rskr) /สรกอ/ หมายถึง หนุ่ม, รุ่ม หรือ รุ่มราวคราวกัน ปานกัน ไ่ๆกัน ก่อนหลังกันนิดหน่อย, หนุ่ม (อุไรศรี วรตะริน ๒๕๓๓ : ๖๔) ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง ตะกอ, หนุ่ม, รุ่ม, ในคำว่า หนุ่มสะกอ; รุ่มสะกอ รวมอยู่เป็นพวก ๆ

рым, เรียม

рымร่ำไหหาเจ้า ช่างายฯ (กำสรวลฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า เรียม (erom) /เรียม/ หมายถึง พี่ชาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒: ๙๖๙) อธิบายความหมายว่า “สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง สำหรับผู้ชายพูดกับหญิงที่รัก” ภาษาไทยยืมคำว่า เรียม มาใช้เป็นคำสรรพนามหมายถึง คำใช้แทนตัวผู้พูด สำหรับผู้ชายพูดกับผู้หญิงที่รัก, เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๑

๔. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอาชีพ สถานะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับอาชีพ สถานะ ตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ เช่น

การอ

แก่ฝูงมนุษย์ผู้**การอ** เข้ามาขอบมิชาติ (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กร (RK) /การอ/ แปลว่าจน แผลงเป็น กිර (kMr) /ก้อมรอ/ แปลว่า ความยากจน ขัดสน ความยากลำบากกว่าจะทำได้ ภาษาไทยยืมคำว่า การอ มาใช้เป็นคำวิเศษณ์หมายความว่า เชื้อใจ, ผิดเคืองในคำว่า เปียดกรอ ภาษาไทยปัจจุบันใช้ว่า กำมะลอ แปลว่าเลว ไม่งาม (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒ : ๑๒๓)

ละเมิน, เถมิล

เถมิลไพร่แรงชวนขาย ฝ้าป้ามานา (พระลอ)

เสร็จสองแท่งกันจระโจรม จักเล่นแรดไซรม

กำลังกำลัง**เถมิล**เชิง (สมุทรโฆษ)

ภาษาเขมรปัจจุบัน เถมิล (efpır) /เทมิน/ หมายถึง ผู้เดิน, คนเดินทาง แผลงมาจากคำว่า เถีร์ (edır) /เตอร์ / แปลว่า เดิน ภาษาไทยยืมคำว่า ละเมิน มาใช้เป็นคำนาม มีความหมายว่า พวก, ทหาร, เหล่า, พรานป่า นอกจากนี้คำว่า efpıreCıg ยังปรากฏในพจนานุกรมเขมร-อังกฤษ ฉบับ Headley แปลว่า Foot Soldier หรือ พลเดินเท้า

๕. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับการแต่งกาย ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับการแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เช่น

ถนิม

ธาร**ถนิม**ทองถ่องถือก (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ธุณิม (Fñim) /ทุณิม/ แปลว่าเครื่องประดับ ภาษาไทยยืมคำว่า ธนิม มาใช้เป็นคำนามหมายถึง เครื่องประดับ เช่น ธนิมพิมพากรณ์

สนอบ

พระบาทให้รางวัล ปันผ้าเสื่อสนอบ (พระลอบ)

สนอบ มาจากภาษาเขมรว่า สุนบ (sñb) /ซุนอบ/ แปลว่า เสื่อ เครื่องสวม ภาษาเขมรโบราณหมายถึง ผ้าห่ม ผ้าคลุม แต่ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า ผ้าพันรอบศพ ภาษาไทยใช้คำว่าสนอบเป็นคำนามเช่นเดียวกับภาษาเขมรและใช้ในความหมายว่า เสื่อที่พระมหากษัตริย์พระราชทานใช้เฉพาะในพระราชพิธี โดยเสด็จพระมหากษัตริย์ หรือในเวลารับแขกเมือง เป็นต้น

๖. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอาหารและการปรุงอาหาร ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อ ชนิด ส่วนประกอบของอาหาร เครื่องปรุง เช่น

บาย

กูกี้ให้น้ำผึ้งรวงแลบาย (มหาชาติฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า บาย (ay) /บาย/ หมายถึง ข้าว ภาษาไทยยืมคำว่า บาย มาใช้เป็นคำนามมีความหมายว่าข้าวเช่นเดียวกับภาษาเขมร

กระยา

ปู่เอากะยาศรี ผจงแต่งถวายนา (พระลอบ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กุรยา (Rkya) /กุรยา/ หมายถึง อาหาร ภาษาไทยใช้คำว่ากระยาเป็นคำนามหมายถึงเครื่อง, สิ่งของ, เครื่องกิน เช่น กระยาหาร หมายถึง เครื่องกินเช่นข้าว เป็นต้น

อังก

เจ้าก็ชำระอังกกราด สถานาวาศาครมบทันน (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า องกร (Ggár) /อองกอร์/ แปลว่า ข้าวสาร ภาษาไทยยืมคำว่าอังกมาใช้ในความหมายเดียวกับภาษาเขมร

๗. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ได้แก่คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคภัย ยา และส่วนประกอบของยา เช่น

ซำจื่อ

ว่องว่องโหยให้ซำจื่อ ซำจื่อ (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ซจื่อ (CMgW) /จุมจื่อ/ ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง โรค, อาการไข้, การเจ็บไข้, การเจ็บป่วย, โรค คิดเป็นทุกข์, วิตก, ป่วย, เป็นไข้, เป็นโรค, มีโรค, เกิดเจ็บป่วย แผลงมาจากคำว่า ฌี (QW) /ชือ/ ที่แปลว่า เจ็บ, ปวด, เจ็บไข้ ภาษาไทยยืมคำว่าซำจื่อมาใช้เป็นคำกริยา แปลว่าคิดเป็นทุกข์, วิตก, ป่วย, เป็นไข้, เป็นโรค

กำเตา

ทุกขกำเตาอาตุร บำจัญญราชหฤทัย (มหาชาติฯ)

ในภาษาเขมรโบราณมีคำว่า กนเภา (kenpa) /กอนเตา/ หมายถึง ความร้อน ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ว่า เกฎา (ekpa) /เกตา/ หมายถึง ร้อน แผลงเป็น กัฎา (kMedA) /ก้อมเตา/ หมายถึง ทำให้ร้อน, อุ้มน้ำร้อน, ไอของร้อน ภาษาไทยยืมคำว่ากำเตามาใช้ในความหมายว่า เลือดที่ออกทางจมูก เรียกว่า เลือดกำเดา; แพทย์แผนโบราณเรียกใช้ชนิดหนึ่งที่เกิดจากหัวเตา ใช้กำเตา

ถนำ

อร้อยสรทีกถนำปากป้อน(กำสรลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ถนำ (fkMa) /ท่นำ/ หมายถึง ยา, สี ภาษาไทยยืมคำว่าถนำมาใช้เป็นคำนามมีความหมายว่า ชื่อดินชนิดหนึ่ง สีเหลืองอ่อน ใช้ทำยาไทย, ยา, ถนำทีก น. น้ำยา

จังกวด

แปรเพศเปนบาวบวช ถ้าจังกวดกามกวนบอยู่เลย (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า จุกวด (qáUt) /ชุกวด/ มีความหมายว่า ชาติสติ, บ้า ภาษาไทยยืมคำว่า จังกวดมาใช้เป็นคำวิเศษณ์แปลว่า บ้า

๘. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของและเครื่องมือเครื่องใช้ ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับยานพาหนะ สิ่งของ อุปกรณ์ วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ เครื่องดนตรี ส่วนประกอบของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้งาน เช่น

กล้อ

ก็ให้น้ำเต็มเต้า เข้าเต็มไห ไปเต็มหม้อ ชื่อว่ากล้อก็บมิให้พร่องเลย (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กรุฬ (RkL) /กรุลล/ หมายถึง ไห ภาษาไทยยืมคำว่ากล้อมาใช้เป็นคำนามหมายถึง เครื่องสานยาชันชนิดหนึ่ง

กนเชอ

กนเชอหาบโห่ง ตกจากบ่าพกพลัดพราย (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กญเชี (kjeCl) /กัญเจอ/ หมายถึง กระจเขอ ภาษาเขมรโบราณ ใช้ในความหมายเดียวกัน ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำนาม หมายถึง ภาชนะสานคล้ายกระจาดขนาดเล็ก แต่สูงกว่า ก้นสอบปากกว้าง ใช้กระเดียด; อัตราตวงของโบราณ มีพิกัดเท่ากับ ๕ ทะนาน, และ ๕ กระจเขอ เป็น ๑ สัด, ก้นเชอ ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒ : ๒๘)

กระออม

ก็เอากลอมน้ำกรดคยด คยดในใจหญิงหญิง ให้กลือกกลิกไปพลาง (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กุอม, คุรอม (k¥m, Rk¥m) /กุอม / คุรอม/ หมายถึง หม้อน้ำ ทำด้วยดินรูปคล้ายน้ำเต้า, ภาชนะใส่น้ำทำด้วยไม้ไผ่ยาชัน ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำนาม หมายถึงภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ ยาชันรูปคล้ายกระบุง ไม่มีคอ ใช้ใส่น้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒ :๖๓)

จงงกูด

จงงกูดต่างตีนกวั๊ก แกวง่น้ำ (กำสรลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า จงกุต (cgáút) /จ้องโกต/ แปลว่า หางเสือเรือ ภาษาไทยใช้เป็นคำนามหมายถึง เครื่องถือท้ายเรือ คล้ายหางเสือ ทำด้วยไม้เป็นแผ่นใหญ่ รูปร่างคล้ายพาย มีด้ามยาว, จะกูด หรือ ตะกูด ก็เรียก

สัตจอง

สัตจองกำเบญบก พกพั้ง แล้วยแ (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สัตจอง (sat;cg;) /สัตจอง/ มาจากคำว่า สัต (sat;) มาจาก รสชาติ (rsat;) /โรซัด/ ซึ่งเป็นคำกริยาหมายถึง ปล่อยให้ตามลม หรือลอยไปตามกระแสน้ำ ส่วนคำว่า จง (cg) แปลว่า ผูก คำว่า สัตจอง มีความหมายว่า ทุ่นหรือแพ ภาษาไทยใช้เป็นคำนามหมายถึง ทุ่น, แพ, เรือน้อย

ฉนัง, ฉนง

ฉนงงบ่อมาทนนสาย แสบท้อง(กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ฉนัง (qkMag) /ฉนัง/ แปลว่า หม้อ นอกจากนั้นภาษาเขมรยังมีคำว่า ฉนังอูด (qkMagGut) หมายถึง เตาไฟซึ่งเป็นเตาไฟที่ใช้ความร้อนที่ได้จากถ่านหุงต้ม โดยเอาถ่านที่ติดไฟใส่ในเตาไฟ ภาษาไทยใช้เป็นคำนามหมายถึง หม้อ โบราณเขียนเป็น ฉนง ก็มี

แสรก

กรนนเข้าแสรกคานก็พลัดจากองศา (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ สงแรก (sERgk) /ซองแรก / แปลว่า ไม้คาน แผลงมาจาก แรก (Erk) /แรก / แปลว่า หาบ ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำนามแปลว่า สาแหรก

๙. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างและที่อยู่อาศัย ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ อาคาร บ้านเรือน สิ่งก่อสร้างต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งส่วนต่างๆของสิ่งก่อสร้างเหล่านั้น เช่น

สำนัง

อันว่ากุ๊กก็พังกวายนังสำนังนี้ (มหาชาติฯ)

ในภาษาเขมรมีคำว่า ส้าง (swg) แปลว่า อยู่, อาศัยอยู่ แผลงเป็น สำนัง (sMNwg) /ซอมนัง/ แปลว่า อยู่, ที่อยู่, ที่พัก, พัก ภาษาเขมรสมัยกลางและเขมรปัจจุบัน หมายถึง ที่สำหรับนอน (เฉพาะพระสงฆ์) ภาษาไทยยืมคำว่า สำนัง มาใช้เป็นคำกริยา มีความหมายว่า อยู่ แผลงมาจาก ส้าง

กำพง

มีทงสมรรถพนจร ร่มงมรกำพงไพร (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กำพง (kMBg;) /กำปง/ แปลว่า ภาค, ส่วน, ทำน้ำ ทำเรือ ภาษาไทยยืมคำว่า กำพง มาใช้เป็นคำนาม หมายถึง ทำน้ำ, ตำบล

๑๐. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและความบันเทิง ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่เกี่ยวกับความเชื่อ ภูตผีปีศาจ ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น

แพนงเขิง , พนงเของ

ธจึงเสด็จพนงเของ ดำเกิงเหนื่อรัตนาศน์

อนนธลาดเลงงามกว่าชื่นแล (มหาชาติฯ)

ในภาษาเขมรมีคำว่า แขนน (EPkñ) /แพน/ แปลว่า ทำนั่งขัดขา กับคำว่า เเชิง (eClg) /เจิง/ แปลว่า ทำ คำว่า แขนนเจิง (EPkñeClg) /แขนนเจิง/ แปลว่าทำนั่งขัดสมาธิ ภาษาไทยยืมคำว่าแพนงเชิงมาใช้เป็นคำนาม แปลว่า การนั่งขัดสมาธิ (คำนี้ปรากฏอยู่ในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ เป็นชื่อพระพุทธรูปท่านั่ง)

ตั้งวาย

ทุกท้าวทั้งหลายถวาย **ตั้งวาย**รัตนเนืองนอง (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ถวาย (fVay) /ทวาย / แปลว่า ถวาย แผลงเป็น ตงวาย (tgVay) /ตั้งวาย/หมายถึง ของถวาย ภาษาไทยนำมาใช้เป็นคำนามมีความหมายว่า ของถวาย

ก้านล

แลกลก้านลบูชา (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กัณล (kMNl;) /ก้อมนีล/ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง ของที่ให้กันด้วยความนับถือ, เครื่องเซ่น เครื่องบูชา เครื่องค้ำบ เครื่องค้ำบครุ หรือ ของก้านล ของให้คน เช่น ผู้มีอุปการะ ส่วนคำว่า ก้านล มีความหมายว่า ค่าบูชาครุ ภาษาไทยยืมคำว่าก้านลมาใช้เป็นคำนามหมายถึงเงินค่าค้ำบครุ, เงินค้ำบบูชาครุปีที่พาทย์ คือ พระประคนธรรพ หรือพระนารท

โฆลนทวาร

ถึงโฆลนทวารบุชานน- ทิการโดยดล (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า โฆลนทวาร (exðanTVar) /โคลนเทวียร์/ หมายถึง ประตูป่า, ประตูป่าที่ทำตามตำราพราหมณ์ คือทำเป็นประตูสวดด้วยใบไม้ให้ทหารผู้ไปทัพนั้นลอดไป มีพราหมณ์คู่หนึ่งนั่งบนร้านสูง ๒ ข้าง ประตูคอยประพรมน้ำเทพมนตร์ เพื่อเป็นชัยมงคลแก่กองทัพที่ยกไป ภาษาไทยใช้เป็นคำนามและใช้ในความหมายเดียวกับภาษาเขมร

บับวง

บับวงหญิงชายแครง ชื่นไหว (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า บับวง (bMbYg) /บ้อมบวง/ แปลว่า เช่น ภาษาไทยนำมาใช้เป็นคำกริยา แปลว่า บวน, เช่นสรวง, บูชา

เลบง

จะเล่นหลายคลอง **ลเบง**ลบอง รมีหลายฉันท (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า เลง (elg) /เลง / แปลว่า เล่น แผลงเป็น เลบง (elg) /เลบง/ หมายถึง แต่ง ประพันธ์ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรสมัยปัจจุบันเป็นคำนาม หมายถึง การเล่น, การละเล่น ภาษาไทยนำมาใช้เป็นคำกริยาหมายถึงแต่ง, ประพันธ์

๑๑. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืช ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อ ชนิด และส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น

เมอ

ชม**เมอ**และชมศิขเรต ทุรเทศแถวธาร (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ฌើ (eQi) /เซอ/ ภาษาเขมรโบราณและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง ต้นไม้ ภาษาไทยยืมคำว่า ฌอ มาใช้ในความหมายว่า ไม้, ต้นไม้

สลา

ลนลฺงสองฟากฟุ้ง ผกา**สลา** (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สลา(sla) /ซลา/ เป็นคำนาม มีความหมายว่า หมาก ภาษาไทยนำมาใช้เป็น คำนาม หมายถึง หมาก เช่น สลาเหิน หมายถึง หมากที่ถือกันว่าเมื่อเสกแล้วเป็นตัวแมลงภู ทำให้ผู้กินแล้วลุ่มหลง

เพี้ย/เพี้ย

สุดชมทุกช่อไม้ **เพี้ย**ใกล้เมื่อสายัณห์ (สมุทรโฆษฯ)

เพี้ยวรรณโณภาสสร้อย สนนองกรรัฐ (ทวาทศมาสฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ภาฎี (PEI) /พฎี/ ภาษาเขมรโบราณ หมายถึง พวงดอกไม้, ลวดลายพวงดอกไม้ที่ เขียนหรือสลักให้เกี่ยวพันกัน ใช้ในวรรณคดี สะกดว่า เพี้ย ภาษาไทยนำมาใช้ในความหมายแคบเข้า หมายถึง พวงดอกไม้

แสดงบาย

ไม้แก้วเกิดผัดคราดก็มี ราชมาศ**แสดงบาย**ก็มี (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สณฺดกบาย (sENpkay) /ซอนดกบาย/ แปลว่า ถั่วชนิดหนึ่ง, ถั่วลิสง ภาษาเขมร ปัจจุบันหมายถึงถั่วเขียว คำว่า แสดงบาย ภาษาไทยยืมมาใช้ในวรรณคดีเท่านั้นและไม่ปรากฏคำนี้ใน พจนานุกรมไทย

ตรบอก

ตรบอกบวศรีไส กليبเกลี้ยง (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ตรบก (Rtbk) /ตรอบอก/ แปลว่า กลิป, ขอบ, เรียง, รวมถึงลวดลายดอกไม้ ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำนามหมายถึง กลิปดอกไม้

๑๒. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อ ชนิด และส่วน ต่างๆของสัตว์ เช่น

รมาด/ ระมาด

ถนั**รมาด**เต็นเต้า ไตฉนยรฯ (กำสรวลฯ)

เลขาสิขานลขานี **ระมาด**เพลิงตระมันยีน (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมรปัจจุบันคำว่า รมาส (rmas) /โรเมียะห์/ หมายถึง แรด ภาษาไทยยืมมาใช้ในความหมาย เดียวกับภาษาเขมร

กุงาน

มีกุ**งาน**กุงอน แลกุงอน นกจิบจาบซอน (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กุงาน (kʰan) /กุงาน/ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง ห่าน ภาษาไทยยืมคำว่า กุงานมาใช้เป็นคำนาม หมายถึง ห่าน และใช้ในความหมายว่า นกยูง ด้วย

กูโจก

มีกูโจกงานแลกูงอน นักจิบบาซอน (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า โกงก (ekŋak) /โกงก/ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง นกยูง ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำนามหมายถึง นกยูง, กระโงก ก็ใช้

เขมาโกรย, ขมองโกรย, ขมงโกรย

แลมีเขมาโกรยกราย (สมุทรโฆษฯ)

หลงไล่ตามขมองโกรย ตื่นเต้น (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า (exma) เขมา /เคมา/ แปลว่า ดำ และมีคำว่า (eRkay) โกรย /โกรย/ หมายถึง ข้างหลัง, ทีหลัง, เป็นทีโหล่ เขมาโกรย หมายถึงปลาชนิดหนึ่ง มีหลังสีดำ Alosa kanagurta (Clupeidae) คำว่า ขมงโกรย พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน(๒๕๔๒ : ๘๒๙)นิยามความหมายคำว่า มงโกรย ว่า น. ชื่อปลาทะเลน้ำกร่อยชนิด Hilsa kelee (Cuvier) ในวงศ์ Clupeidae ลำตัวป้อม แบนข้าง ปากเขี้ยว ไม่มีฟัน ท้องเป็นสันแหลม เกล็ดในแนวสันท้องเป็นเหลี่ยมคม เรียงต่อกันคล้ายฟันเลื่อย ซี่เหงือกมีจำนวนมากเรียงชิดกันและงอโค้งออกเสมอกันโดยตลอด ลำตัวสีเงิน หลังสีน้ำเงินคล้ำ แนวกลางและข้างตัวมีจุดสีดำ ๓-๘ จุดเรียงกัน ๑ แถว จุดแรกที่ใกล้มุมแผ่นปิดเหงือกเด่นชัดที่สุด ขนาดยาวได้ถึง ๒๕ เซนติเมตร, ขมงโกรย ลินโกรย หรือ หมากผาง ก็เรียก

เสนง

เสนงทองรองพราย เพราเพริศ (ทวาทศมาสฯ)

เสนง หรือเสน่ง มาจากภาษาเขมรว่า แสนง (Esŋg) /แชนง/ หมายถึง คานหาม; เขาสัตว์ เครื่องเป่า ทำด้วยเขาควายเป็นหรือกำมปูทะเล เป็นต้น มีเสียงดังกึกก้อง ภาษาไทยนำมาใช้ในความหมายแคบเข้า หมายถึง เขาสัตว์ อาจใช้ว่าเขนงหรือแสนง

แสบก

ให้ฉลักแสบกภาพอันชระ เปนบรรพบุรณะ (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า แสบก (Es,k) /แสบก/ เป็นคำนาม มีความหมายว่า หนัง นอกจากนั้นภาษาเขมรยังมีคำว่า แสบกเชิง (Es,keClg) /แสบกเชิง / แปลว่ารองเท้า ภาษาไทยยืมคำว่า แสบก มาใช้เป็นคำนามหมายถึง หนังสัตว์

สลาบ

ซุสลาบสิ้นสุคนธี ปักขาธิบัติ (อนิรุทธฯ)

ในภาษาเขมร มีคำว่า สลาบ (sɔab) /ซลาบ / มีความหมายว่า ปีกของนก ภาษาไทยยืมคำว่า สลาบ มาใช้เป็นคำนามในความหมายว่าปีกของนก, ขน

ชรโมล

มีชรมตชรโมลตาม (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า โฉมม (eQual) /โฉมม/ หมายถึงสัตว์ตัวผู้ ภาษาไทยยืมคำว่า ชรโมล, ทโมนมาใช้ หมายถึง ลิงตัวผู้ขนาดใหญ่

พลุก

งอนพลุกสดำดูเดช ทรงนเรศเรื่องฤทธา เลอศนันน (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ฤลุก (Pòuk) /พลุก / หมายถึง งาข้าง,ข้างปลาย, ขวานชนิดหนึ่งตัวขวานงอเหมือนงาข้าง, มะระชนิดหนึ่งลูกยาวเหมือนงาข้าง คำว่า พลุก ภาษาไทยใช้เป็นคำนามมีความหมายว่า งาข้าง

๑๓. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น

แข

เป็องบุรพระฮามแขไซ แสงส่องช่องไพร (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า แข (Ex) /แค/ พระจันทร์, เดือน (เวลา) ภาษาเขมรโบราณ หมายถึง พระจันทร์, เดือน(เวลา) ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ในความหมายเดียวกัน ภาษาไทยยืมคำว่า แข มาใช้เป็นคำนาม หมายถึง ดวงเดือน, พระจันทร์

ฉนยร/ ฉนียร

ถนศรมาตเต้นเต้า ไต่ฉนยรฯ (กำสรวลฯ)

ฉนองฉนียรแลแหวกบัว กระจอกชลธิ์พราย(อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ฉนร (eqñr) / เซนร์ / หมายถึง ชายหาด, หาดทราย ฉนียน หมายถึง ฝั่งน้ำ ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ในความหมายเดียวกัน คำว่า ฉนียร พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน(๒๕๔๒ : ๓๓๘) นิยามความหมายว่า ฝั่งน้ำ(ข. ฉนร ว่า ชายฝั่ง)

ชรทึง

เห็นแนวน้ำบางบึง ชรทึงธารห้วยหนอง (พระลอ)

ภาษาเขมรโบราณมีคำว่า จทึง (cbig) /จทึง/ หรือ /จทิง/ แปลว่า แม่น้ำสายรอง ภาษาเขมรปัจจุบันใช้ว่า สทึง (sbwg) /ซตึง/ แปลว่า แม่น้ำ, ลำน้ำ, ลำธารที่มีต้นน้ำมาจากภูเขา, ทางน้ำที่มาจากบึงหรือคลองไปรวมกับแม่น้ำใหญ่หรือทะเล ภาษาไทยยืมคำว่า ชรทึง มาใช้ในความหมายว่า แม่น้ำ, ใช้ว่า จทึง ฉทึง ชทึง สทึง หรือ สรทึง

ผกาแจรง

น้ำหน้าสองฟากฟุ้ง ผกาแจรง (กำสรวลฯ)

พจนานุกรมเขมรมีคำว่า ผกา (páa) /พกา/ เป็นคำนาม มีความหมายว่า ดอกไม้ ส่วน แจรง (ERcg) /แจรง/ เป็นคำนาม มีความหมายว่า ตะแกรง คำว่า ผกาแจรง (páaERtg) หมายถึง ระลอกน้ำที่ขาวเป็นเงาแวบดูเหมือนดอกเลาจึงเรียก ผกาแจรง ที่หมายความว่า ดอกเลา คำว่า ผกา พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๓๒๔)นิยามความหมายคำว่า ผกา ว่า น. ดอกไม้ ส่วนคำว่า แจรง มีความหมายว่า (กลอน) ก. แจง, กระจายออก, ขยายออก ส่วนคำว่า ผกาแจรง ในพจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทยสมัยอยุธยา : อนิรุทธคำฉันท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีความหมาย ว่าดอกไม้บาน

ชำเราะ

คิริชำเราะเซราะธาร (อนิรุทธฯ)

ภาษาเขมร มีคำว่า เซราะธ (eRCaH) /โจระห์/มีความหมายว่า เหว, ห้วยลึกระหว่างเขาหรือลำธารที่ไหลออกมาจากภูเขา, ซอกเขา, หุบเขา, ลำธาร ภาษาไทยยืมคำว่า ชำเราะ มาใช้เป็นคำนามหมายถึง ซอก, หลืบ

ตระซั๊ก

และเย็นตระซั๊กสีข้างาย (สมุทรโฆษฯ)

ในภาษาเขมรมีคำว่า ตระซาก (RtCak;) /ตรอเจียก/ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง เย็น ภาษาไทยยืมคำว่า ตระซั๊ก มาใช้ตามรูปเขียนในภาษาเขมรโดยใช้เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง เย็น, หนาว

ผกายพริก

ตกต่าคล้อยเจียนรุ่ง ผกายพริกพุ่งอัมพร (พระลอ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ผกาย (páay)/พกาย/ แปลว่าดาว และมีคำประสมว่า ผกายพริก (páayRBwk) /พกายปรีก/ แปลว่า ดาวประกายพริก ดาวรุ่งที่ขึ้นเวลาใกล้รุ่ง มีแสงรุ่งเรืองกว่าดวงดาวอื่น ๆ ภาษาไทยยืมคำว่า ผกายพริก, ประกายพริก มาใช้เป็นคำนาม หมายถึงดาวรุ่ง คือ ดาวพระศุกร์ที่เห็นในเวลาเช้ามีด. (ข. ผกาย ว่า ดาว + พริก ว่า รุ่ง)

๑๔. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับวันและเวลา ได้แก่ คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับวัน เดือน ปี เวลา คำบอกเวลา เช่น

พระฮาม

พ่างพระฮามอรุโณทัย (มหาชาติฯ)

เปื้องบูรพพระฮามแซไซ แสงส่องช่องไพร (สมุทรโฆษฯ)

พระหาม, พระฮามมาจากภาษาเขมรว่า พุรหาม (RBham) /โปรเฮียม/ หมายถึง เวลาเช้าตรู่ มาจากคำว่า หาม, ฮาม, พระหาม, พรฮาม หมายถึง รุ่ง, เวลาเช้ามีด ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง เวลาเช้าตรู่ เช้ามีดคำว่า พระหาม, พระฮาม ในภาษาไทยมีความหมายว่า เวลาเช้ามีด

เพรง

เพรงเราเคยพรากเนื้อ นกไกล คู่ฤ (ทวาทศมาสฯ)

ในภาษาเขมร คำว่า เพรง (eRBg) /เปรง/ หมายถึง แต่ก่อน, เก่า, โบราณ, สมัยก่อน, นานมาแล้ว, ในปางก่อน ภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง โบราณ, นานมาแล้ว, ในปางก่อน, แต่ก่อน, สมัยก่อน ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายว่า ก่อน, เก่า, เช่น แต่เพรงกาล

๑๕. กลุ่มความหมายเกี่ยวกับตำแหน่งที่อยู่และทิศทาง ได้แก่คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเกี่ยวกับการบอกทิศทาง ตำแหน่งที่อยู่ และคำบุพบท เช่น

กันดาล

สิ่งสังวาสเขาคต ชื่อวงกฏกันดาลไพร (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า กณฑาล (kNpal) /กอนดาล/ แปลว่า กลาง, กลาง ๆ, ปานกลาง ภาษาไทยใช้คำว่า ก้นดาล ในความหมายว่า กลาง, ท่ามกลาง

เฉวียง

นายข้างขึ้นข้างโตสดำ **เฉวียง**กุ่มขอคำ (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า แฉวง (EqVg) /เซวง/ แปลว่า ซ้าย, เอียง, ตะแคง, ทแยง ภาษาไทยใช้คำว่า เฉวียง ในความหมายว่า ซ้าย, เอียง, ตะแคง, ทแยง เช่นเดียวกับภาษาเขมร

สดำ

นายข้างขึ้นข้างโต**สดำ** เฉวียงกุ่มขอคำ (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สฎำ (spMa) /ซุดำ / แปลว่า ขวา ภาษาไทยใช้คำว่า สดำ ในความหมายเดียวกับ ภาษาเขมร

๑๖. กลุ่มความหมายเกี่ยวอารมณ์ ความรู้สึก ได้แก่กลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของคน เช่น

กำสรด

กำสรดสร้อยฟ้าคลี่ **ควรรักษ** ฤาแม่ (กำสรวลฯ)

ในภาษาเขมรมีคำว่า ขสตัด (xSt;) /คซ็อด/ แปลว่า ยากจน เข็ญใจ แผลงเป็น กัสต์ /ก้อมซ็อด /คำว่า กำสรด ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง สลด, แห้ง, เศร้า หรือ เข็ญใจ, ยากจน, อัดคัด, ขัดสน, ทุกข์ยาก ภาษาไทยยืมคำว่า กำสรด มาใช้ มีความหมายว่า โศกเศร้า, คร่ำครวญ, ร้องไห้

รลุง, ลนนลุง, ลัญลุง, ลันลุง

รายรงจับไม้แมก **ร็อง**ขานแซกรลุงลาญ (มหาชาติฯ)

ลนนลุงสองฟากฟุ้ง **ผกา**สลา (กำสรวลฯ)

นกออกขาวดำรันรอง **หงษา**สารสง **สรเนาะ**สุรโน**คลัญลุง** (มหาชาติฯ)

ลันลุงด้วยแสนโศกา (สมุทรโฆษฯ)

รลุง มาจากภาษาเขมรว่า รลุง (rlug) /โรลุง/ หมายถึง เป็นทุกข์ถึง, เศร้าโศก, คร่ำครวญ, ใจเป็นห่วงถึง, ใจหาย, โดดเดี่ยว, โดยลำพัง ภาษาเขมรสมัยกลางหรือเขมรปัจจุบัน หมายถึง เว้งว้าง, ลิบๆ, เศร้าโศก, โดดเดี่ยว, แผลงจากรากศัพท์ ลง (lg;) /ลง/ แปลว่า จม, ถลัน, ล่วงเกิน คำว่า รลุง ลนนลุง, ลัญลุง, ลันลุง ภาษาไทยใช้เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง เป็นทุกข์ถึง, เศร้าโศก, คร่ำครวญ

ทนนทึง, ทันทึง

рым**ทนนทึง**แทงโลม **ลัน**เล่า (กำสรวลฯ)

ทันทึงรำพึงบมิลลา (สมุทรโฆษฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า ทนนทึง (TnPWg) /ต้วนตึง/ ภาษาเขมรสมัยกลางและภาษาเขมรปัจจุบัน หมายถึง บ่น, บ่นถึง คอย, คอยท่า, ห่วงใย ภาษาไทยใช้คำว่า ทันทึง, ทนนทึง ในความหมายว่า คอยท่า, ห่วงใย, ทรทึงก็ใช้

ทำงล

มากูจะให้นางพญาคลายความทุกข์**ทำงล** (มหาชาติฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่าธงน (F๑n;) /ทงจวน/ เป็นคำวิเศษณ์แปลว่า หนัก แผลงเป็น ทงน, ทมงน (TMgn;,Tm๑n;) /ตวมจวน/ เป็นคำนามแปลว่า ความหนัก, น้ำหนัก ภาษาไทยยืมคำว่า ทำงน มาใช้เป็นคำกริยา มีความหมายว่า ท่วงโย, ยุ่งใจ และใช้เป็นคำนามหมายถึง ภาระ

สรเนาะ, สรเหนาะ

นกออกขาวดำรินรยง หงษาสารสยง **สรเนาะ**สุรโนคัลญลุง (มหาชาติฯ)

สรเหนาะนิราษน้อง ลงเรือ (กำสรวลฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า สรเนาะ (RseNaH) /ซรอนะฮ์/ หมายถึง นึกสังเวช, สงสาร, วังเวงใจ, อาลัยถึง ภาษาไทยยืมมาใช้เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง น่าฟัง, เพราะ; (กลอน) วังเวงใจ, เศร้าใจ

เสบาย , เสบอย

เยียมบาลุเสบาย เซองราค(กำสรวลฯ)

พระมาเกอดเกษมภพ ทังสี่ เสบอยแฮ (ยวนพ่ายฯ)

ภาษาเขมรมีคำว่า เสบาย (es,ly) /เซบาย/ เป็นภาษาปากหมายถึง สบาย, ซา, ทุเลา, เบาลง ภาษาไทยยืมคำว่า เสบาย, เสบอย มาใช้เป็นภาษาปาก แปลว่า สบาย เช่น วันนี้ดูหน้าตาไม่เสบาย

บทสรุป

ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่าวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าในด้านวรรณกรรมซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดจากกวีเลือกสรรคำทั้งภาษาไทยและภาษาอื่นๆ โดยเฉพาะภาษาเขมรมาใช้อย่างหลากหลายทำให้เกิดความไพเราะทางเสียงและเกิดความหมายที่ลึกซึ้ง เนื่องจากในสมัยก่อนสังคมไทยมีการใช้ภาษาเขมรอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปภาษาเขมรบางคำมีการเปลี่ยนแปลงรูปและความหมายทำให้ผู้ศึกษาวรรณคดีรุ่นใหม่ที่ย่านวรรณคดียุคเก่าอาจเกิดปัญหาการไม่เข้าใจความหมายทำให้ไม่ได้รับอรรถรสในการอ่านเท่าที่ควรจึงเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจที่จะศึกษาต่อไปซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง การมีความรู้ภาษาเขมรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ศึกษาวรรณคดีได้เข้าใจความหมายและได้รับอรรถรสในการอ่านวรรณคดีมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง**ภาษาไทย**

กรมศิลปากร. กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์. (๒๕๒๙). **วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑ - ๒**. กรุงเทพฯ : กรมฯ.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุমানราชธน. (๒๕๑๗). **พจนานุกรมภาษาเขมร - ไทย ฉบับทุนพระยาอนุমানราชธน เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุমানราชธน. (๒๕๒๑). **พจนานุกรมภาษาเขมร - ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชธน เล่ม ๒**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุमानราชธน. (๒๕๒๓). **พจนานุกรมภาษาเขมร - ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชธน เล่ม ๓**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุमानราชธน. (๒๕๒๖). **พจนานุกรมภาษาเขมร - ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชธน เล่ม ๔**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุमानราชธน. (๒๕๒๘). **พจนานุกรมภาษาเขมร - ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชธน เล่ม ๕**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด รุ่งเรืองการพิมพ์.

ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต.(๒๕๔๔) **วรรณคดีอยุธยาตอนต้น : ลักษณะร่วมและอิทธิพล**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญญัติ สาลี. (๒๕๕๓). **คำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย : กรณีศึกษามหาชาติคำหลวง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประยูร ทรงศิลป์ และทรงธรรม ปานสุกน. (๒๕๕๘). **“แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีในนิทานพื้นบ้านเขมร”**. Veridian E-Journal, Silpakorn University ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม) : ๒๖๑๖-๒๖๒๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒) **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

สุรางคนางค์ รัตนวิจารณ์ และอุบล เทศทอง. (๒๕๕๙). **“คำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย : ปัจจัยที่ส่งผลต่อเปลี่ยนแปลงความหมาย”**. Veridian E-Journal, Silpakorn University ปีที่ 9, ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม) : ๓๐๗-๓๑๓.

อุไรศรี วรตะริน. (๒๕๕๓). **ร่องรอยภาษาเขมรในภาษาไทย**. แปลโดย อรวรรณ บุญฤทธิ, จตุพร โคตรกนก และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาต่างประเทศ

Headley, Robert K. (Robert Kirk). (๑๙๗๗). **Cambodian-English Dictionary**. Washington, D.C. : Catholic University of America Press